

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΟΤΑΝ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Συνέντευξη με το Γιάννη Λαγουδάκη

Οργάνωση – επιμέλεια από το Γ2 του σχολείου μας

Απομαγνητοφώνηση: Κατερίνα Λαγουδάκη, Νικολέτα Κουρέλη, Λαμπρινή Πιτσικάλη

Το βλέμμα μας έπεσε τυχαία σε κάποιες παλιές φωτογραφίες της πόλης μας, που στους παλιότερους ξύπνησαν μνήμες και στους νεότερους μια διάθεση να επικοινωνήσουν με πρόσωπα και χώρους που άλλαξαν ή έφυγαν με το πέρασμα του χρόνου. Αυτές λοιπόν οι φωτογραφίες που άρχιζαν να κιτρινίζουν στις άκρες τους, μας φάνηκαν σαν ένα διαβατήριο για την αιωνιότητα. Ένα στίγμα ανθρώπων και τοπίων που επέμεναν να υπάρχουν. Αποφασίσαμε να κάνουμε ένα αφιέρωμα σ' αυτήν τη μαγική τέχνη. Δε θέλαμε όμως να το φορτώσουμε με εγκυκλοπαιδικού τύπου πληροφορίες, αλλά να το προσεγγίσουμε με τη ματιά ενός ειδικού που θα μπορούσε να μας μιήσει, όσο γίνεται, στα μυστικά της τέχνης του. Εκμεταλλευτήκαμε τον καθηγητή μας, κύριο Γιαννόπουλο, που μας έφερε σε επαφή με τον κύριο **Λαγουδάκη**. Εκείνος ανταποκρίθηκε πρόθυμα στο κάλεσμά μας και με πολλή υπομονή απάντησε στις ερωτήσεις μας. Τον ευχαριστούμε θερμά, τόσο για τη συνέντευξη που μας παραχώρησε, όσο και για την επιθυμία που έδειξε να μοιραστεί μαζί μας το πραγματικά πολύτιμο και πλούσιο αρχείο του.

Μαθητόκοσμος: Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με το επάγγελμα του φωτογράφου;

Γ.Λ: Η ενασχόλησή μου με τη φωτογραφία, προέκυψε μέσα από αυτό που ο κόσμος το λέει «μεράκι». Από παιδί μου άρεσε η αποτύπωση εικόνων είτε αυτές αφορούσαν τοπία είτε πρόσωπα. Κάποια στιγμή λοιπόν, όταν τελείωσα το Λύκειο και είδα ότι το εξεταστικό σύστημα δε μου έδινε πρόσβαση σε άλλες επιλογές, διαπίστωσα ότι αυτό που πραγματικά ήθελα να κάνω, ήταν να ασχοληθώ επαγγελματικά με τη φωτογραφία.

Μαθητόκοσμος: Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα του επαγγέλματος;

Γ.Λ: Το επάγγελμα του φωτογράφου, όπως και κάθε επάγγελμα, έχει τα θετικά του και τα αρνητικά του. Η φωτογραφία σου δίνει τη σπουδαία δυνατότητα να αξιοποιήσεις επαγγελματικά τις καλλιτεχνικές σου αναζητήσεις. Να εκφραστείς μέσα από το φακό και να αναδείξεις την προσωπική σου σχέση με την τέχνη της αποτύπωσης εικόνων, ακόμα κι όταν αυτές αφορούν γάμους, βαφτίσεις ή εκδηλώσεις σε οικογενειακό επίπεδο. Ως αρνητικό στοιχείο της δουλειάς μου, θα μπορούσα να αναφέρω το συνεχώς αυξανόμενο κόστος του εξοπλισμού. Παλιότερα, αρκούσε κανείς να αγοράσει ένα σώμα μηχανής, ένα φακό κι ένα φλας για να ανταποκριθεί στα περισσότερα είδη φωτογραφίας, έχοντας μάλιστα τη σιγουριά, ότι για μια δεκαετία θα μπορούσε να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του επαγγέλματος και σε οποιοδήποτε συνθήκες φωτογράφισης. Σήμερα όμως, με την επικράτηση της ψηφιακής φωτογραφίας, οι ρυθμοί εξέλιξης έχουν επιταχυνθεί τόσο πολύ, ώστε να μην είμαστε

βέβαιοι ότι ο εξοπλισμός μας θα μπορεί να μας καλύψει μετά από έξι μήνες. Έτσι, αν δεν μπεις στη διαδικασία να τον ανανεώνεις διαρκώς, μοιραία θα μένεις πίσω.

Μαθητόκοσμος: Ποια θα λέγατε ότι είναι τα συστατικά μιας επιτυχημένης από τεχνικής πλευράς φωτογραφίας; Ή αλλιώς, τι πρέπει να προσέξουμε πριν κάνουμε κλικ; Θα θέλαμε δηλαδή κάποιες πρακτικές οδηγίες για καλύτερα αποτελέσματα:

Γ.Λ: Για να τραβήξουμε μια φωτογραφία πρέπει πρώτα να την έχουμε στο μυαλό μας, να ξέρουμε δηλαδή τι είναι αυτό που θέλουμε. Θα ξεκινήσω με το κάδρο που είναι πολύ σημαντικό και πρέπει να είναι ολοκληρωμένο στο μυαλό μας πριν κάνουμε το κλικ. Το δεύτερο που πρέπει να προσέξετε είναι η προοπτική, η οποία έχει να κάνει με το πεδίο βάθους της φωτογραφίας και προϋποθέτει ένα επίπεδο γνώσης που μπορείτε σταδιακά να αποκτήσετε. Για να γίνω πιο σαφής, αναφέρομαι στο κομμάτι εκείνο της φωτογραφίας που περιλαμβάνει το κοντινότερο και το πιο μακρινό σημείο της. Το τρίτο συστατικό της καλής φωτογραφίας είναι η σύνθεσή της, τα συστατικά δηλαδή που περιέχει. Αυτά εξαρτώνται από την προσωπική αντίληψη του κάθε ανθρώπου που φωτογραφίζει.

Μαθητόκοσμος: Μας δίνετε ένα παράδειγμα;

Γ.Λ: Μπορείς ας πούμε, να επιλέξεις ανάμεσα σε διάφορους τρόπους για να φωτογραφίσεις έναν άνθρωπο. Να είναι ολόκληρος ή να μη φαίνονται τα πόδια του. Να είναι «μπούστο», δηλαδή να φαίνεται από το στήθος και πάνω ή να είναι μόνο πρόσωπο. Μπορείς να διαλέξεις ένα κάδρο αυστηρά προσωπικό χρησιμοποιώντας τον κατάλληλο φακό, ώστε στη φωτογραφία να μη φαίνεται τίποτε άλλο πέρα από το πρόσωπο. Ή μπορείς να επιλέξεις στο κάδρο σου το άτομο να περιβάλλεται από στοιχεία της φύσης. Όλα αυτά εξαρτώνται από την προσωπική αντίληψη του φωτογράφου και το αποτέλεσμα που αυτός επιδιώκει. Βέβαια, όταν μιλάμε για αυστηρά επαγγελματική φωτογραφία, όπως στη διαφήμιση ή στο φωτορεπορτάζ, υπάρχουν εκ των πραγμάτων περιορισμοί. Σε ένα γάμο για παράδειγμα, που είναι μια μορφή φωτορεπορτάζ, υπάρχουν συγκεκριμένα πράγματα που πρέπει να αποτυπωθούν.

Μαθητόκοσμος: Τι προσέχουμε όταν φωτογραφίζουμε σε κλειστό χώρο;

Γ.Λ: Πρώτα απ' όλα το φλας που χρησιμοποιούμε. Από τη στιγμή που θέλουμε και κοντινά και μακρινά πλάνα, το φλας πρέπει να έχει τη δυνατότητα να καλύψει όλο το φάσμα των φωτογραφιών που σκοπεύουμε να τραβήξουμε. Οι κοντινές φωτογραφίες δε θα μας προβληματίσουν, αφού λίγο πολύ όλες οι μηχανές τα καταφέρνουν. Για να αποδώσουμε όμως το βάθος, πρέπει να έχουμε υπόψη μας το γκάνιτ νάμπερ του φλας που είναι για τις φωτογραφικές μηχανές ό,τι και η ιπποδύναμη στα αυτοκίνητα. Γενικά, τα θέματα που αποτυπώνουμε σε κλειστούς χώρους είναι πάντα πιο δύσκολα, γιατί πρέπει να έχουμε ελεγχόμενο φωτισμό.

Μαθητόκοσμος: Ποιες προτεραιότητες δίνετε όταν φωτογραφίζετε πρόσωπο;

Γ.Λ: Προσπαθώ να αποτυπώσω το συναίσθημα του ανθρώπου και ειδικά αυτό που βγαίνει από τα μάτια του και την έκφρασή του. Κι εδώ βέβαια ο φωτισμός παίζει πολύ μεγάλο ρόλο αν και προτιμώ, όσο μπορώ, το φυσικό φωτισμό χωρίς τη χρήση φλας. Αν παραμερίσουμε δηλαδή την επαγγελματική διάσταση της φωτογραφίας που συχνά επιβάλλει ελεγχόμενο φωτισμό, θα σας έλεγα ότι προτιμώ να αποδίδω τα πράγματα που κρύβονται πίσω από αυτό που λέμε μπροστινή εικόνα. Κάτι δηλαδή σαν την αθέατη πλευρά, όσο βέβαια αυτό είναι εφικτό.

Μαθητόκοσμος: Μας είπατε ότι ένας καλός εξοπλισμός απαιτεί πολλά χρήματα. Ένας ερασιτέχνης που θέλει μια αξιόπιστη φωτογραφική μηχανή, πόσα περίπου χρήματα πρέπει να διαθέσει;

Γ.Λ: Αυτό εξαρτάται από το τι θέλει να κάνει. Πριν σας απαντήσω πιο ολοκληρωμένα, θα ήθελα να σας πω ότι με τις παλιές Polaroid που ήταν οι πιο φτηνές φωτογραφικές μηχανές, έχουν τραβηχτεί καταπληκτικές φωτογραφίες, ενώ έχουν γίνει πολλές εκθέσεις έργων που δημιουργήθηκαν με μηχανές μιας χρήσης. Πολύ οικονομικές ήταν και οι φωτογραφικές μηχανές που παράγονταν στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες, οι οποίες ενσωμάτωναν όλα τα απαραίτητα στοιχεία που χρειάζονται για μια ικανοποιητική φωτογράφιση. Το κόστος λοιπόν είναι σχετικό και έχει να κάνει με τις απαιτήσεις μας. Καθώς στις μέρες μας η ψηφιακή τεχνολογία επικρατεί και το δίλημμα ανάμεσα σε αναλογική και ψηφιακή φωτογραφία σχεδόν παύει να υπάρχει, ένας αρκετά καλός εξοπλισμός μπορεί να αγοραστεί με 150 ή 200€. Κάποιος όμως που έχει περισσότερες απαιτήσεις μπορεί να διαθέσει πολύ περισσότερα.

Μαθητόκοσμος: Μια και ήρθε η κουβέντα στην ψηφιακή τεχνολογία, θα θέλαμε να σας ρωτήσουμε αν τα νέα ψηφιακά μέσα έχουν συμβάλει στη βελτίωση της φωτογραφίας ή απλά λειτουργούν διαφορετικά χωρίς να προσφέρουν μια καλύτερη εικόνα.

Γ.Λ: Ο τρόπος λειτουργίας τους είναι σίγουρα διαφορετικός. Μαθηματικά είναι βέβαιο ότι στο μέλλον θα βελτιώσουν τη φωτογραφία σε αρκετούς τομείς που έχουν να κάνουν με την ποιότητα. Σήμερα ωστόσο, έχω την άποψη ότι η παλαιότερη αναλογική τεχνολογία εξακολουθεί να αποτυπώνει την εικόνα με περισσότερες λεπτομέρειες. Τα ψηφιακά μέσα από την άλλη πλευρά, παρέχουν ποικίλες δυνατότητες, όπως την επεξεργασία του υλικού με τη βοήθεια προγραμμάτων όπως το photoshop. Το βέβαιο είναι ότι η δυναμική που αναπτύσσεται, στρέφεται αποκλειστικά στην ψηφιακή φωτογραφία.

Μαθητόκοσμος: Ποιες φωτογραφικές μηχανές έχουν γράψει ιστορία;

Γ.Λ: Πολύ ενδιαφέρουσες ιστορικά, είναι κάποιες αυτοσχέδιες φωτογραφικές μηχανές που το μέγεθός τους ανερχόταν σε αρκετά τετραγωνικά μέτρα. Αυτό γινόταν επειδή η τεχνολογία δεν έδινε τη δυνατότητα να τραβηχτούν μεγάλα αντικείμενα, αφού δεν υπήρχαν οι κατάλληλοι φακοί. Ιστορία έχουν γράψει και οι πρώτες μηχανές που σε ένα μικρό κουτί είχαν καταφέρει να ενσωματώσουν τα πάντα και να αποτυπώσουν τις στιγμές μας με τη βοήθεια ενός φιλμ και όχι με πλάκες όπως παλιότερα. Φτάνουμε έτσι στα τέλη της δεκαετίας του 1960

όταν η Νίκη έστειλε την πρώτη φωτογραφική μηχανή στο φεγγάρι. Βέβαια υπάρχουν κι άλλες εταιρείες που έχουν γράψει τη δική τους ιστορία.

Μαθητόκοσμος: Υπάρχουν καλλιτεχνικές φωτογραφίες με σημμένες πόζες και άλλες με πόζες τελείως φυσικές. Εσείς ποιο από τα δύο προτιμάτε;

Γ.Λ: Θα σας πω ότι δε μου αρέσει να παρεμβαίνω σ' αυτό που λέμε «στήσιμο» της φωτογραφίας. Κι αυτό επειδή θέλω να εκδηλώνεται η κάθε κίνηση που προέρχεται από το θέμα αυθόρμητα. Έτσι αποδίδεται καλύτερα το συναίσθημα των ανθρώπων που καταγράφει η φωτογραφία. Εδώ όμως πρέπει να κάνουμε μια διάκριση. Ο επαγγελματίας θα χρειαστεί πολλές φορές να στήσει φωτογραφίες, αφού η δουλειά μας περιλαμβάνει τοπία, στούντιο, διαφημιστική φωτογραφία και το αποτέλεσμα της δουλειάς μας πρέπει να ανταποκρίνεται σε αυτά που μας έχουν ζητηθεί. Αν όμως μιλάμε για ρεπορτάζ, δε στήνω θέματα σε καμιά περίπτωση.

Μαθητόκοσμος: Πιστεύετε ότι μια φωτογραφία πρέπει να σοκάρει και αν ναι, σε ποιες περιπτώσεις πρέπει να γίνεται αυτό;

Γ.Λ: Θεωρώ ότι οι φωτογραφίες πρέπει από τη μια πλευρά να αποτυπώνουν την πραγματικότητα και από την άλλη να είναι σε αρμονία με αυτό που χρειάζεται η κοινωνία τη δεδομένη στιγμή. Αν ο φωτογράφος έχει στο μυαλό του αυτά τα στοιχεία, τότε μπορεί και πρέπει να σοκάρει με σκοπό να προβληματίσει. Έχω τραβήξει κι εγώ τέτοιες φωτογραφίες που αποτυπώνουν εργατικά ατυχήματα και πραγματικά σοκάρουν, αλλά με τον τρόπο τους περνούν κάποια μηνύματα στο κοινωνικό σύνολο.

Μαθητόκοσμος: Να υποθέσουμε δηλαδή ότι δε συμμαρίζετε το δόγμα «η Τέχνη για την Τέχνη».

Γ.Λ: Καλά το καταλάβατε, δεν το συμμαρίζομαι. Χωρίς να είμαι αρνητικός απέναντι στους ανθρώπους που έχουν μια τέτοια αντίληψη, πιστεύω ότι μας έχει δοθεί μέσα από τη φωτογραφία μια δυνατότητα καταγραφής εικόνων, με την οποία μπορούμε να προσφέρουμε αρκετά πράγματα στην κοινωνία που ζούμε προβληματίζοντάς την. Προτιμώ αυτό, από το να κάνω κάτι γενικό ή αφηρημένο που εγώ θα θεωρούσα καλλιτεχνικό.

Μαθητόκοσμος: Τι γνώμη έχετε για τη φωτογραφική απεικόνιση του γυμνού σώματος;

Γ.Λ: Ξέρετε, για κάποια χρόνια το καλλιτεχνικό είχε λίγο πολύ ταυτιστεί με το γυμνό και είχαμε φτάσει σε κάποιες υπερβολές. Από την άλλη πλευρά, έχουν υπάρξει φωτογράφοι που έχουν δώσει αξεπέραστες δουλειές αποτυπώνοντας το γυμνό σώμα. Θα σας απαντήσω λέγοντας ότι δεν είμαι αρνητικός, αρκεί η φωτογράφιση να αποκλείει αυτό που λέμε χυδαίο.

Μαθητόκοσμος: Το Πέραμα αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί πηγή έμπνευσης για σας. Έτσι δεν είναι;

Γ.Λ: Ασφαλώς. Στο Πέραμα έχω γεννηθεί και έχω μεγαλώσει και το μεράκι μου για τη φωτογραφία έχει συνδεθεί με την προσπάθεια για αποτύπωση της ιστορικής μνήμης της πόλης. Έχω ένα αρκετά μεγάλο αρχείο, έντυπο και φωτογραφικό, που περιλαμβάνει περιοδικά, μαθητικά έντυπα, εφημερίδες και πολλά άλλα πράγματα. Αρκεί να σας πω ότι η ίδια η πόλη μας έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην επιλογή μου να ασχοληθώ με τη φωτογραφία. Το Πέραμα είναι μια πραγματικά ευνοημένη γεωγραφικά περιοχή που καλύπτει αμφιθεατρικά την πλαγιά του βουνού, με θέα και θάλασσα που το βρέχει περιμετρικά. Κάποτε είχε πράσινο και ήταν γεμάτο πεύκα. Διέθετε λοιπόν την προοπτική να γίνει ένα θέρετρο της Αττικής, αλλά οι κεντρικές επιλογές και η πολιτική που ακολουθήθηκε δεν το επέτρεψαν. Μέσα από τις φωτογραφίες άλλων εποχών, μπορείτε να δείτε πώς ήταν πραγματικά το Πέραμα.

Μαθητόκοσμος: Τι θα θέλατε να φωτογραφίσετε και δεν το έχετε κάνει ακόμα;

Γ.Λ: Τον κύριο Γιαννόπουλο όταν παίζει ποδόσφαιρο. Εκτός απ' αυτό, θα ήθελα έχοντας τις σημερινές γνώσεις και δυνατότητες να αποτυπώσω την πόλη του Περάματος όπως ήταν κάποτε, δίνοντας τη δική μου εκδοχή και άποψη. Θα ήθελα ακόμη να διασώσω σημερινές πτυχές της πόλης που πρέπει να διασωθούν, έστω και μέσα από το φωτογραφικό φακό.

Μαθητόκοσμος: Σας ευχαριστούμε πολύ.

Γ.Λ: Εγώ σας ευχαριστώ και είμαι πάντα στη διάθεσή σας. Πριν κλείσουμε, θα ήθελα να σας προτρέψω να ασχοληθείτε ενεργά με την πόλη σας γιατί όπως πονάει εμένα, πονάει κι εσάς. Για να κάνει το Πέραμα ένα βηματάκι μπροστά, έχει την ανάγκη τη δική σας συμμετοχή και πρωτοβουλία.